

ETS 121

EUROOPA ARHITEKTUURIPÄRANDI KAITSE KONVENTSIOON

Sõlmitud Granadas 3. oktoobril 1985. a.

Käesolevale konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid, arvestades, et Euroopa Nõukogu sihiks on saavutada suuremat ühtsust oma liikmete vahel, eriti eesmärgiga kaitsta ja teostada ideaale ja põhimõtteid, mis on nende ühine pärand;

tunnistades, et arhitektuuripärand on Euroopa kultuuripärandi rikkuse ja mitmekesisuse üheks väljenduseks, olles meie mineviku hindamatuks tunnistajaks ning kõigi eurooplaste ühiseks pärandiks;

pidades silmas Pariisis 19. detsembril 1954. a. alla kirjutatud Euroopa kultuurikonventsiooni, eriti selle artiklit 1;

pidades silmas Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee poolt 26. septembril 1975. a. vastu võetud Euroopa arhitektuuripärandi hartat ning 14. aprillil 1976. a. vastu võetud otsust nr. (76) 28, mis puudutab seaduste ja eeskirjade kohaldamist arhitektuuripärandi tervikliku konserveerimise vajaduse nõuetega;

pidades silmas Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee soovitus nr. 880 (1979) Euroopa arhitektuuripärandi säilitamise kohta;

pidades silmas Ministrite Komitee soovitus nr. R (80) 16 liikmesriikidele arhitektide, linnaplaneerijate, tsiviilehitajate ning maastikukujundate erialase ettevalmistuse kohta ning 1. juulil 1981. a. vastu võetud Ministrite Komitee soovitus nr. (81) 13 teatud hääbuvate käsitöölade abistamise kohta käsitöölase tegevuse raames;

meenutades kultuuriseoste süsteemi tulevastele põlvkondadele edasiandmise, linna- ja maakeskkonna parendamise ning sel teel riikide ja piirkondade majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arendamise tähtsust;

võttes teatavaks vajaduse jõuda kokkulepele arhitektuuripärandi konserveerimise ja heakorrastamise ühise poliitika peasuunas, on kokku leppinud alljärgnevas:

ARHITEKTUURIPÄRANDI MÕISTE

Artikkel 1

Käesoleva konventsiooni mõttes sisaldab väljend "arhitektuuripärand" järgmisi püsivaid varasid:

- 1 mälestised: kõik silmapaistva ajaloolise, arheoloogilise, kunstilise, teadusliku, ühiskondliku ning tehnilise väärtusega ehitised ja rajatised, kaasa arvatud nende sisseseade;
- 2 ehitiste rühmad: homogeensed linna- ja maaehitiste rühmad, mis paistavad silma oma ajaloolise, arheoloogilise, kunstilise, teadusliku, ühiskondliku või tehnilise väärtuse poolest ning on piisavalt ühtsed, et moodustada topograafiliselt määratletavaid kogumeid;
- 3 paigad: inimese ja looduse ühislooming, osaliselt täis ehitatud, ning nende topograafiliseks määratlemiseks piisava omapära ja terviklikkusega alad, mis omavad silmapaistvat ajaloolist, arheoloogilist, kunstilist, teaduslikku, ühiskondlikku või tehnilist väärtust.

KAITSTAVATE VARADE VÄLJASELGITAMINE

Artikkel 2

Kaitse alla võetavate mälestiste, ehitiste rühmade ning paikade täpseks väljaselgitamiseks kohustub iga pool teostama arvelevõtmisi, kui aga mingit vara ähvardab oht, valmistama asjakohase dokumentatsiooni ette nii kiiresti kui võimalik.

SEADUSLIKUD KAITSEPROTSEDUURID

Artikkel 3

Iga pool kohustub:

- 1 rakendama arhitektuuripärandi kaitseks seaduslikke abinõusid;
- 2 selliste abinõude raames, samuti igale riigile või piirkonnale omasel viisil tagama mälestiste, ehitiste rühmade ning paikade kaitse.

Artikkel 4

Iga pool kohustub:

1 vastavalt kõnesolevate varade õiguslikule kaitsele

teostama asjakohast järelevalvet ning andma vastavaid volitusi;

2 hoidma ära kaitstavate varade moonutamise, lagunemise ning lammutamise. Sel eesmärgil kohustub iga pool, kes seda veel pole teinud, kehtestama õigusaktid, mis: a nõuavad, et mis tahes kava, mis näeb ette juba kaitstavate mälestiste või mälestiste, mille kaitse alla võtmise protsess on algatatud, lammutamise või muutmise, samuti mis tahes nende ümbrust mõjustav kava, esitatakse läbivaatamiseks pädevale võimule; b nõuavad, et pädevale võimule esitatakse läbivaatamiseks mis tahes kava, mis mõjustab mingit ehitisterühma või selle osa või kaitstavat paika ja hõlmab:

- ehitiste lammutamist,

- uute ehitiste ehitamist,

- olulisi muudatusi, mis halvendavad ehitiste või paiga iseloomu;

c võimaldavad avalikel võimudel nõuda kaitstava vara omanikult tööde teostamist, või omaniku suutmatuse korral teostada need tööd ise;

d lubab kaitstava vara sundostu.

Artikkel 5

Iga pool kohustub keelama mis tahes kaitstava mälestise teisaldamise tervikuna või osade kaupa, välja arvatud juhtudel, kui teisaldamine on möödapääsmatu selliste mälestiste materiaalseks kaitseks. Sellisel juhul võetakse pädeva võimu poolt tarvitusele vajalikud ettevaatusabinõud selle lahtivõtmiseks, teisaldamiseks ning taaspüstitamiseks sobivas asukohas.

LISAABINÕUD

Artikkel 6

Iga pool kohustub:

1 tagama avalike võimude poolse rahalise toetuse oma territooriumil asuva arhitektuuripärandi säilitamiseks ja taastamiseks kooskõlas rahvusliku, piirkondliku ja kohaliku pädevusega ning kasutada olevate eelarvesummade ulatuses;

2 rakendama selle pärandi konserveerimise hõlbustamiseks vajaduse korral rahalisi abinõusid;

3 ergutama arhitektuuripärandi hooldamisele ja restaureerimisele suunatud erainitsiatiivi.

Artikkel 7

Iga pool kohustub rakendama abinõusid keskkonna üldiseks heakorrastamiseks mälestiste ümber, ehitiste rühmade ning kaitstavate paikade piirides.

Artikkel 8

Iga pool kohustub arhitektuuripärandi füüsilise seisundi halvenemise piiramise eesmärgil:

1 toetama teaduslikku uurimistööd saasteainete kahjuliku mõju väljaselgitamiseks ja analüüsiks ning selle mõju kõrvaldamise teede ja abinõude määramiseks;

2 võtma saastamisvastase poliitika rakendamisel arvesse arhitektuurimälestiste konserveerimise eriprobleeme.

SANKTSIOONID

Artikkel 9

Iga pool kohustub tagama oma pädevuse piirides, et arhitektuuripärandit kaitsvate seaduste rikkumisele järgneks pädevate võimude kohane ja piisava karmusega reageering. See reageering võib mõnedel tingimustel tuua rikkuja jaoks kaasa nõuetele mittevastava vastrajatud ehitise lammutamise või kaitstava vara endise seisundi taastamise kohustuse.

MUINSUSKAITSEPOLIITIKA

Artikkel 10

Iga pool kohustub rakendama terviklikku muinsuskaitsepoliitikat, mis:

1 hõlmab arhitektuuripärandi kaitset kui linna- ja maarajoonide planeerimise üht olulist eesmärki ja tagab selle nõudmise arvestamise nii arengukavade koostamisel kui ka nende menetlemise protsessi;
2 edendab arhitektuuripärandi taastamise ja hoolduse programme;
3 tunnistab arhitektuuripärandi säilitamist, parendamist ja heakorrastamist kultuuri-, keskkonna- ja planeerimispoliitika ühe olulise aspektina;
4 kus võimalik, soodustab linna- ja maarajoonide planeerimise protsessis teatud ehitiste konserveerimist ja kasutamist, isegi kui nende ehitiste eneste tähtsus ei nõuaks kaitset käesoleva konventsiooni artikli 3 lõike 1 tähenduses, kuid mis pakuvad huvi nende asukoha tõttu linna- või maakeskkonnas või elukvaliteedi seisukohalt;
5 aitab kaasa traditsiooniliste oskuste ja materjalide rakendamisele ja arendamisele kui arhitektuuripärandi tuleviku seisukohalt olulistele abinõudele.

Artikkel 11

Tingimusel, et pärandi arhitektuursele ja ajaloolisele küljele on osutatud piisavalt tähelepanu, kohustub iga pool kaasa aitama:

- kaitstavate varade kasutamisele tänapäeva elu vajadustest lähtudes;
- kus võimalik, vanade ehitiste uue kasutuse andmisele.

Artikkel 12

Tunnistades kaitstavatele varadele avalikkuse juurdepääsu tähtsust, kohustub iga pool võtma meetmeid tagamaks, et seesuguse juurdepääsu lubamise tagajärjed, eriti mis tahes struktuurne arendamine, ei avaldaks negatiivset mõju sellistele varadele ning nende ümbruse arhitektuurilisele ja ajaloolisele iseloomule.

Artikkel 13

Nende suundade elluviimise hõlbustamiseks kohustub iga pool oma poliitilise ja administratiivse süsteemi raames kaasa aitama muinsuskaitse-, kultuuri-, keskkonnakaitse- ja planeerimisalase tegevuse tõhusale koostööle kõigil tasandil.

OSALUS JA ÜHENDUSED

Artikkel 14

Avaliku võimu poolt võetavate arhitektuuripärandi kindlakstegemise, kaitse, restaureerimise, hoolduse, majandamise ja parendamise meetmete mõju laiendamise eesmärgil kohustub iga pool:

- 1 moodustama eri astmete otsuste tegemise protsessides vastavad informatsiooni andmise, konsultatsiooni ja koostöömehhanismid riigi, regionaalsete ja kohalike võimude, kultuuriasutuste ja ühenduste ning avalikkuse vahel;
- 2 aitama kaasa sponsori arendamisele ning sel alal toimivate mittetulundusühenduste tegevusele.

INFORMATSIOON JA VÄLJAÕPE

Artikkel 15

Iga pool kohustub:

- 1 arendama avalikkuse informeeritust arhitektuuripärandi konserveerimise väärtusest nii kultuurilise identiteedi elementide kui ka inspiratsiooni ja loovuse allikana praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks;
- 2 edendama sel eesmärgil informatsiooni levitamist ning informeerituse parandamise poliitikat, eriti kaasaegse side ja areneva tehnoloogia kasutamise teel, pidades silmas iseäranis:
 - a avalikkuse huvi tõstmist või suurendamist juba koolieast peale pärandi kaitsmise ja ehitusliku keskkonna ja arhitektuuri kvaliteedi vastu;
 - b kultuuripärandi ühtsuse ning arhitektuuri, kunsti, rahvakommete ja elulaadide vahel eksisteerivate seoste näitamist nii Euroopa, rahvuslikul kui ka regionaalsel tasandil.

Artikkel 16

Iga pool kohustub arendama väljaõpet arhitektuuripärandi konserveerimiseks vajalike eri kutsealade ja käsitöösüsteemide alal.

MUINSUSKAITSEPOLIITIKA KOORDINEERIMINE EUROOPA TASANDIL

Artikkel 17

Pooled kohustuvad vahetama informatsiooni oma muinsuskaitsepoliitika kohta alljärgnevas küsimustes:

- 1 ajalooliste sündmustega seotud varade ülevaatusel, kaitsel ja säilitamisel rakendatavad ning nimetatud varade arvu mis tahes suurendamise meetodid;
- 2 arhitektuuripärandi kaitse ning tänapäeva majandusliku, ühiskondliku ja kultuurialase tegevuse vajaduste lepitamisteed;
- 3 uute tehnoloogiate pakutavad võimalused arhitektuuripärandi väljaselgitamiseks ja inventariseerimiseks, võitluseks materjalide halvenemise vastu, samuti teaduslikuks uurimistööks, restaureerimistööks ning ehituspärandi majandamiseks ning parendamiseks eri meetoditel;
- 4 arhitektuurialase loomingu kui meie ajastu panuse Euroopa kultuuripärandisse edendamise teed.

Artikkel 18

Pooled kohustuvad vajaduse korral võimaldama arhitektuuripärandi konserveerimiseks vastastikust tehnilist abi kogemuste ja spetsialistide vahetuse korras.

Artikkel 19

Pooled kohustuvad vastavate siseriiklike õigusaktide raames või rahvusvaheliste kokkulepete alusel kaasa aitama arhitektuuripärandi konserveerimise spetsialistide, sealhulgas täiendõppega tegelevate spetsialistide vahetusele Euroopas.

Artikkel 20

Käesoleva konventsiooni mõttes jälgib konventsiooni rakendamist Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee poolt Euroopa Nõukogu põhikirja artikli 17 alusel nimetatud ekspertide komisjon, eriti aga:

- 1 teeb Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteele perioodilisi ettekandeid arhitektuuripärandi kaitse poliitika olukorra kohta konventsiooni osalistes riikides, konventsioonis sisalduvate põhimõtete rakendamise ning omaenda tegevuse kohta;
- 2 teeb Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteele ettepanekuid konventsiooni sätete rakendamise meetmete kohta, kusjuures need meetmed võivad hõlmata mitmepoolset tegevust, konventsiooni redigeerimist või parandamist ning avalikkuse informeerimist konventsiooni eesmärkidest;
- 3 teeb Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteele soovitusi konventsiooniga ühinemise ettepanekute tegemiseks riikidele, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed.

Artikkel 21

Käesoleva konventsiooni sätteid ei tee takistusi selleks, et artiklis 1 kirjeldatud varade kaitsel rakendataks pärandi suhtes neid spetsiifilisi soodsamaid sätteid, mis sisalduvad:

- ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioonis 16. novembrist 1972. a;
- Euroopa arheoloogiapärandi kaitse konventsioonis 6. maist 1969. a.

LÕPPSÄTTED

Artikkel 22

1 Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Konventsioon kuulub ratifitseerimisele, vastuvõtmisele või kinnitamisele. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamisdokumendid deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juurde.

2 Käesolev konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil kolm Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud nõusolekut lugeda end seotuks konventsiooniga vastavalt eelmise lõike sätetele.

3 Iga liikmesriigi suhtes, kes oma nõusolekut konventsiooniga seotuse kohta väljendab hiljem, jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamisdokumendi deponeerimise päevast.

Artikkel 23

1 Pärast käesoleva konventsiooni jõustumist võib Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee teha ettepaneku mis tahes riigile, kes ei ole Euroopa Nõukogu ega Euroopa

Majandusühenduse liige, ühineda käesoleva konventsiooniga enamuse poolt vastuvõetud otsuse alusel vastavalt Euroopa Nõukogu põhikirja artiklile 20 d ning Komiteesse valitud lepinguosaliste riikide esindajate ühehäälsel otsusel.

2 Iga ühineva riigi, ning kui konventsiooniga peaks ühinema Euroopa Majandusühendus, siis ka viimase suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ühinemisdokumendi deponeerimise päevast Euroopa Nõukogu peasekretäri juures.

Artikkel 24

1 Iga riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimisel täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes konventsiooni kohaldatakse.

2 Iga riik võib ka hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile esitatud deklaratsiooni alusel laiendada käesoleva konventsiooni kohaldamist mis tahes muule deklaratsioonis nimetatud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär sai vastava deklaratsiooni kätte.

3 Iga kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib deklaratsioonis nimetatud territooriumi suhtes tagasi võtta peasekretärile vastava teate esitamise teel. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele päevast, mil peasekretär sai vastava teate kätte.

Artikkel 25

1 Iga riik võib konventsioonile allakirjutamisel või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimisel deklareerida, et ta jätab endale õiguse kas täielikult või osaliselt mitte täita artikli 4 lõigete c ja d sätteid. Muude reservatsioonide tegemine ei ole võimalik.

2 Iga lepinguosaline riik, kes on teinud eelmises lõikes nimetatud reservatsiooni, võib selle tagasi võtta tervikuna või osaliselt Euroopa Nõukogu peasekretärile vastava teate esitamise teel. Tagasivõtmine jõustub päeval, mil peasekretär sai vastava teate kätte.

3 Pool, kes on teinud reservatsiooni käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud sätete suhtes, ei või nõuda selle sätte rakendamist mis tahes teise poole poolt; kui aga tema reservatsioon on osaline või tinglik, võib ta nõuda selle sätte rakendamist samas ulatuses, kui ta seda ise tunnustab.

Artikkel 26

1 Iga pool võib mis tahes ajal käesoleva konventsiooni denonsseerida, edastades Euroopa Nõukogu peasekretärile vastava teate.

2 Selline denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele päevast, mil peasekretär sai vastava teate kätte.

Artikkel 27

Euroopa Nõukogu peasekretär teavitab Euroopa Nõukogu liikmesriike, igat käesoleva konventsiooniga ühinenud riiki ning Euroopa Majandusühendust, kui see on konventsiooniga ühinenud:

a igast allakirjutamisest;

b igast ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi deponeerimisest;

c igast käesoleva konventsiooni jõustumise kuupäevast vastavalt artiklitele 22, 23 ja 24;

d teistest käesoleva konventsiooniga seotud toimingutest, teadetest ja teatistest.

Ülaltoodu kinnituseks on selleks täielikult volitatud isikud käesolevale konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 3. oktoobril 1985. aastal Granadas inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis deponeeritakse Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõendatud koopiad igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile ning mis tahes riigile või Euroopa Majandusühendusele, kui neile tehakse ettepanek käesoleva konventsiooniga ühineda.